

Н.А. ПАШКЕВИЧ¹, О.І. БЛІНКОВА¹, Т.А. КОЗИНЯТКО²

¹ Науковий центр екомоніторингу та біорізноманіття мегаполіса НАН України
вул. акад. Лебедева, 37, м. Київ, 03143, Україна
pashkew@mail.ru

² Інститут агроекології і природокористування НААН України
вул. Метрологічна, 12, м. Київ, 03143, Україна
elena.blinkova@gmail.com

ЗНАХІДКА *SCHOENUS NIGRICANS* L. У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ключові слова: *Schoenus nigricans*, Львівська область, торфовище

Schoenus nigricans L. — сажник чорнуватий, представник родини *Cyperaceae* Juss. — на території України наводиться для узбережжя Чорного моря та Криму [5]. Занесений як регіонально рідкісний до списків Одеської (недостатньо вивчений) та Херсонської областей і Криму [6]. І.М. Данилик у 2001 р. [2] припускав наявність місцезростань *S. nigricans* на Львівщині, але зазначав відсутність гербарних зборів [3, 4]. Місцезростання дослідженого виду на території Львівської обл. також наводяться в «Червоній книзі рослин Польщі» («Polska czerwona księga roślin») [7].

Schoenus nigricans — характерний вид незатоплюваних і нетривалозатоплюваних, слабозасолених або незасолених ділянок плавнів, трав'яних боліт, болотистих приморських лук. Зростає на карбонатних ґрунтах, зі значними сезонними коливаннями ґрунтових вод.

Під час обстеження території Львівської обл. 25 червня 2012 р. ми виявили місцезростання *Schoenus nigricans* в околицях смт Олеська (N 49°58'384", E 24°54'665"). Екотоп являє собою ініціальне болото на місці колишніх торфорозробок. Площа ділянки, яку займає угруповання, не менша 300 м². Ґрунт торф'янистий, сильно зволожений, подекуди шар води на поверхні до 5—10 см. Ценоз утворений двома ярусами, перший заввишки до 1,5 м, а другий —

30—50 см. Загальне проективне покриття на ділянці коливається від 50 до 70 %, а *Schoenus nigricans* — від 5 до 25 %. У першому ярусі домінують *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. та *Cladium mariscus* (L.) Pohl, а в другому, залежно від ступеня обводненості, — *Molinia caerulea* (L.) Moench із проективним покриттям 5—40 % або види роду *Schoenus* L. (*S. nigricans* — 5—20 % та *S. ferrugineus* L. з проективним покриттям 1—25 %). Проективне покриття 2—5 % мають лише *Carex flava* L., *C. nigra* (L.) Reichard, *Centaureum erythraea* Rafn. Інші види були поодинокими: *Dactyloriza incarnata* (L.) Soó, *Eupatorium cannabinum* L., *Inula britannica* L., *Juncus bufonius* L., *Agrostis tenuis* Sibth., *Phalacrologa annuum* (L.) Dumort.

Між ділянками з *S. nigricans* і *S. ferrugineus* трапляються місця з досить значним проективним покриттям (до 90 %) *Phragmites australis* та *Cladium mariscus* із поодиноким вкрапленням інших видів.

Гербарний зразок *Schoenus nigricans* передано до гербарію Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України (КВ).

Таким чином, нами підтверджено наявність популяції у Львівській обл. й уточнено її хорологічну характеристику. Аналізуючи тенденції збільшення площ заболочених торфорозробок у досліджуваному регіоні та формування певних еколого-ценотичних умов, придатних для зростання виду, припускаємо його наявність на території області в інших місцях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барбарич А.І., Бродіс Є.М. Родина 134. Осокові — *Cyperaceae* // Визначник рослин Українських Карпат. — К.: Наук. думка, 1977. — С. 371—382.
2. Данилик І. Осокові Львівщини: біорозмаїтість і охорона // Екол. збірник-2: Екол. пробл. природокористування та біорозмаїття Львівщини. Пр. Наук. т-ва ім. Шевченка. — Львів, 2001. — VII. — С. 197—208.
3. Заверуха Б. В. Флора Волино-Подолії і її генезис. — Київ: Наук. думка, 1985. — 192 с.
4. Зеленчук А. Т. Інвентаризаційний список судинних рослин Львівської області // Біотичні ресурси Розточчя і Зовнішніх Карпат та їхні антропогенні зміни. Вісн. Львів. ун-ту. Сер. біол. — 1991. — 21. — С. 16—33.
5. Егорова Т.В. Сем. *Cyperaceae* Juss. Осокові // Флора європейської частини СРСР. — Л.: Наука, 1976. — 2. — С. 83—219.
6. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідк. вид.) / Укл.: Т.Л. Андрієнко, М.М. Перегрим. — К.: Альтерпрес, 2012. — 148 с.
7. *Polska czerwona księga roślin*. Paprotniki i rośliny kwiatowe / M. Soroka // Pod red. K. Zarzyckiego. — Kraków: Wyd-wo Instytutu Botaniki im. Szafera PAN, 2001. — 664 s.

Рекомендує до друку
Д.В. Дубина

Надійшла 12.09.2012 р.

НОВІ ВИДАННЯ

Eurasian Steppes. Ecological Problems and Livelihoods in a Changing World / M.J.A. Werger and M.A. van Staalduinen (eds.) // Korotchenko I., Peregrym M. *Ukrainian Steppes in the Past, at Present and in the Future*. — P. 173—196. — Springer Dordrecht Heidelberg. — New York; London, 2012. — 565 p.

Steppes form one of the largest biomes on earth. Ecological changes came slowly, and nomadic pastoralism long predominated in the steppes. As from the mid-18th century the rate of change increased, and drastic changes in steppe ecology, land use and livelihoods in the steppe came with the emergence, and again with the collapse, of communist states. Excessive ploughing and vast influx of people led to a strong decline in nomadic pastoralism in the Soviet Union and China and resulted in severely degraded steppe ecosystems. After the collapse of the Soviet Union huge tracts of ploughed land became fallow and steppe ecosystems regenerated. In Mongolia nomadic pastoralism persisted, but steppes degraded because of strong increases in livestock loads. Presently, new, restorative land management schemes are developed and applied. On top of all these changes in steppe land use come the effects of climate change, which are strong in the northern zone of the steppe region.

This book reviews the ecology of steppe ecosystems in the entire Eurasian area, discusses the effects of climatic changes and land use policies that are playing important roles in these steppes, and shows how the livelihoods of people in the steppe zone are affected. It provides, in English, an extensive and up-to-date overview of steppe status and steppe problems in all of Eurasia, based on the experience of many specialists, and it integrates extensive data sources that so far were only available in a spectrum of locally used languages.

Степи Євразії. Екологічні проблеми та засоби існування в мінливому світі // Коротченко І., Перегрим М. *Степи України: минуле, сучасне та майбутнє*. — С. 173—196.

Степи утворюють один із найбільших біомів на Землі. Допоки кочове скотарство переважало в степу, екологічні зміни тут відбувалися повільно. З середини XVIII століття швидкість змін наростає, а радикальні перетворення в степовій екології, землекористуванні та засобах до існування в степу почалися у XX столітті. Надмірні оранки й величезний приплив людей призвели до різкого зниження кочового скотарства, а отже до серйозної деградації степових екосистем. У тих країнах, де відбувся занепад сільського господарства, величезні масиви ріллі стали регенерувати в степові екосистеми. У країнах, де кочове скотарство зберігається, степи деградують через стрімке зростання пасовищного навантаження і поголів'я худоби. Нині розроблені й застосовуються нові, відновлювальні схеми управління земельними ресурсами. До всіх цих змін у використанні степових земель додалися й наслідки зміни клімату, які відсутні в північній зоні степового краю.

У книзі розглядається екологія степових екосистем Євразії, обговорюються наслідки змін клімату та землекористування, які відіграють важливу роль у цих степах, акцентується увага на проблемах людей, які потерпають у степовій зоні від зменшення засобів до існування. Подані докладні огляди стану дослідження екології степів Євразії, засновані на досвіді багатьох фахівців, які об'єднують значну кількість джерел.

Н.А. Пашкевич¹, О.І. Блинкова², Т.А. Козынятко²

¹ Научный центр экомониторинга и биоразнообразия мегаполиса НАН Украины, г. Киев

² Институт агроэкологии и природопользования НААН Украины, г. Киев

НАХОДКА *SCHOENUS NIGRICANS* L. ВО ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Приведено нове местонахождение *Schoenus nigricans* L. — вида семейства *Cyperaceae* Juss., внесенного в списки регионально редких видов ряда областей южной части Украины. Описаны эколого-ценотические условия нового локалитета.

Ключевые слова: *Schoenus nigricans*, Львовская область, торфяник.

Н.А. Pashkevich¹, O.I. Blinkova², T.A. Kozyniatko²

¹ Megapolis Ecological Biodiversity Research Centre, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

² Institute of Agroecology and Environmental Sciences of the NAAS of Ukraine, Kyiv

A NEW RECORD OF *SCHOENUS NIGRICANS* L. IN LVIV REGION

A new record of *Schoenus nigricans* L. (*Cyperaceae* Juss.), rare for some southern regions of Ukraine, are reported in Lviv Region. Coenotic conditions of the species habitats in the new locality are described.

Key words: *Schoenus nigricans*, Lviv Region, peatlands.